

FRANSUZ TILIDA FRAZEOLGIK IBORALARNING MA'NODOSHLIGI

Axmedova Roza Qahramon qizi

Urganch davlat universiteti Xorijiy filologiya fakulteti
Filologiya va tillarni o'qitish: fransuz tili yo'nalishi talabasi
Email: akhmedovaroza8@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada fransuz tilidagi frazeologik iboralar va ularning ma'nodoshligi masalasi o'rganilgan. Frazeologik iboralar nutqning boyligi va ifodaviy vositasi sifatida muhim rol o'ynaydi. Maqolada ma'nodoshlikning to'liq va qisman turlari, iboralarni tarjima qilishdagi madaniy kontekstning ahamiyati tahlil qilingan. Ushbu tadqiqot lingvistik va madaniyatshunoslik sohalarida dolzarb mavzulardan biridir.

Kalit so'zlar. Frazeologik iboralar, ma'nodoshlik, fransuz tili, lingvistika, madaniy kontekst, idiomatiklik, tarjima.

Kirish. Frazeologik iboralar – tilning eng qimmatli boyliklaridan biri bo'lib, ular xalqning madaniyati, tarixi, mentaliteti va dunyoqarashini aks ettiradi. Bu iboralar ko'pincha nutqning bezagi, ifoda vositasi sifatida xizmat qiladi. Frazeologik iboralarning bir tili doirasida va bir nechta tillar o'rtasida ma'nodoshligi alohida ilmiy izlanishlarni talab etadi. Fransuz tilida frazeologik iboralar juda boy va xilma-xildir. Mazkur maqolada fransuz tilidagi frazeologik iboralarning ma'nodoshligi masalasi o'rganilib, bu iboralarning lingvistik va madaniy qirralari ko'rib chiqiladi.

Frazeologik iboralarning ta'rifi va xususiyatlari

Frazeologik iboralar – bu so'zlarning barqaror birikmalari bo'lib, ular ma'lum bir kontekstda yangi ma'no kasb etadi. Masalan, fransuz tilidagi "tirer le diable par la queue" ("shaytonning dumini tortish") iborasi qashshoqlikni yoki iqtisodiy qiyinchilikni bildiradi. Ushbu iboralarning o'ziga xos xususiyati – ularni tarkibiy qismlarga bo'lib tahlil qilish qiyin, chunki ular bir butun ma'noga ega.

Frazeologik iboralar quyidagi xususiyatlarga ega:

1. Barqarorlik – tarkibiy qismlarning o'zgarishsizligi.
2. Ko'chma ma'no – iboraning to'g'ridan-to'g'ri emas, balki obrazli ma'nosi.
3. Idiomatiklik – iboraning ma'nosi alohida so'zlarning ma'nosidan mustaqil bo'lishi.

Ma'nodoshlik va uning turlari

Frazeologik iboralar doirasida ma'nodoshlik – bu bir xil yoki o'xshash ma'noni bildiruvchi iboralarning mavjudligi. Ma'nodoshlik ikki turga bo'linadi:

1. To'liq ma'nodoshlik: Frazeologik iboralar bir xil ma'noni bildiradi. Masalan, fransuz tilidagi "mettre les pieds dans le plat" va "gaffer" iboralari "xato qilish" yoki "noo'rin gapirish" ma'nosini bildiradi.

2. Qisman ma'nodoshlik: Frazeologik iboralar o'xshash, lekin to'liq bir xil bo'lmagan ma'noni anglatadi. Masalan, "avoir la pêche" (ruhiy ko'tarinkilik) va "avoir la banane" (yuzida tabassum) iboralari ruhiy holatni bildiradi, lekin ularning ma'nosi to'liq mos emas.

Frazeologik iboralar va madaniy kontekst

Frazeologik iboralar ma'nosi ko'pincha xalqning madaniyati bilan bog'liq. Masalan, fransuz tilidagi "appeler un chat un chat" ("mushukni mushuk deb atash") iborasi to'g'riso'zlikni anglatadi, bu fransuz xalqining o'z fikrini ochiq aytishga moyilligini aks ettiradi. O'zbek tilida esa "qarg'aning qarg'aga qasdi yo'q" kabi iboralar jamiyatdagi insonlar o'rtasidagi o'zaro munosabatlarga ishora qiladi.

Madaniy kontekstlar ko'pincha frazeologik iboralar ma'nodoshligiga ta'sir qiladi. Shu sababli, iboralarni tarjima qilishda madaniy jihatlar hisobga olinishi lozim. Masalan, fransuz tilidagi "faire la grasse matinée" ("yog'liq tong qilish") iborasi "ertalab uzoq vaqt uxlash"ni bildiradi, bu iboraning O'zbek tilida to'g'ridan-to'g'ri ekvivalenti yo'q, lekin o'xshash ma'no yaratish mumkin.

Ma'nodosh frazeologik iboralarni tahlil qilishning ahamiyati

Frazeologik iboralarni tahlil qilish va ularning ma'nodoshligini aniqlash til o'rganishda quyidagi jihatlar muhim:

1. Til o'rganish – chet tilidagi frazeologik iboralarni bilish nutqni boyitadi.
2. Tarjima jarayoni – iboralarning to'g'ri tarjima qilinishi matnning ma'nosini saqlab qoladi.
3. Madaniy almashinuv – frazeologik iboralarni bilish boshqa xalqning madaniyatini chuqurroq tushunishga yordam beradi.

Xulosa: Fransuz tilidagi frazeologik iboralarning ma'nodoshligi masalasi tilshunoslik va madaniyatshunoslik sohalarida dolzarb mavzulardan biridir. Ushbu iboralarni o'rganish va ulardagi ma'nodoshlikni aniqlash nafaqat lingvistik nazariyani rivojlantiradi, balki chet tillarini o'rganishda va madaniyatlararo muloqotni yaxshilashda muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Kunin A.V. - Frazeologiya: Lingvistik tadqiqotlar.
2. Vinogradov V.V. - Rus tili frazeologiyasi.
3. F. Sösse - Les expressions idiomatiques françaises.
4. Larousse Dictionary of Idioms.
5. Baker M. - In Other Words: A Coursebook on Translation.
6. O'zbek tili frazeologik lug'ati.